

LİMANLARDA NE OLUYOR?

ANAYASA MAHKEMESİ'NİN LİMANLAR İLE İLGİLİ İPTAL KARARI

Türkiye Büyük Millet Meclisi, 6.01.2022 tarihinde 7350 sayılı kabul ettiği bir Torba Kanunla 24.11.1994 tarih ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici maddeyi ilave etmiştir.

“MADDE 1– 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 30 - Bu Kanun hükümleri çerçevesinde Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne ait bazı limanların işletme hakkı verilmesi/devri yöntemiyle özelleştirilmeleri neticesinde imzalanan kırk dokuz yıldan az süreli sözleşme süreleri; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç dört ay içinde başvuruda bulunulması, sözleşmeden doğan tüm mali yükümlülüklerin ek sözleşme imzalanmadan önce yerine getirilmesi, özelleştirme sözleşmesinden kaynaklı olarak Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü aleyhine açılmış davalar var ise bu davalardan tüm yargılama giderleri üstlenilerek kayıtsız ve şartsız feragat edilmesi ve ek sözleşme düzenlenmesi şartıyla, hakkın başlangıç tarihinden itibaren kırk dokuz yıla kadar uzatılır.

Ek sözleşmelerde süre uzatımı, ek sözleşme bedeli ve ödeme koşulları ile ilgili hususlar dışında özelleştirme sözleşmesini değiştirecek herhangi bir hükme yer verilemez. Ek sözleşme ile uzatılan süre yatırım sürelerine eklenemez.

Ek sözleşme bedelinin tespitinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından bu kanun hükümleri çerçevesinde 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre değerlendirilmeye yetkili en az iki kuruluş danışman olarak görevlendirilir. Özelleştirme sözleşmesi

bedeli, işletici/alıcı tarafından yapılan yatırım tutarları, kapasite artışı, özelleştirme sonrasında işletici şirket hisselerinin satışı söz konusu olmuş ise bu bedeller ve diğer tüm veriler dikkate alınarak, uluslararası değerleme standartlarına göre hazırlanmış değerleme raporları ile belirlenen ek sözleşme bedeli, uzatım süresi ve diğer hususlar Özelleştirme Yüksek Kurulunun onayına sunulur.

Özelleştirme Yüksek Kurulunun onayı halinde, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından işleticilere/alıcılara ek sözleşme imzalanmak üzere üç ayı geçmemek üzere süre verilir. Talep halinde bir defaya mahsus olmak ve ilk verilen süreyi geçmemek üzere ek süre verilebilir.”

Yani Türkiye Denizcilik İşletmeleri (TDİ)’ne ait 13 liman ile Devlet Demir Yolları Genel Müdürlüğü (DDY)’ne ait beş limanın geçmiş yıllarda verilen işletme haklarının sürelerinin verilen sürenin ihaleye çıkmadan 49 yıla tamamlanması bir torba kanuna eklenmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP); TBMM’nin kabul ettiği 7350 sayılı bu Kanunun özelleştirilen limanlarla ilgili geçici 30’uncu maddesinin, Anayasa’nın, 2, 6, 10, 13, 35, 36, 43, 48 ve 138’inci maddelerine aykırı olduğunu belirterek Anayasa Mahkemesi’ne iptal başvurusunda bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi (AYM) konuyu incelemiş yapılan iptal başvurusunu haklı bulmuş ve 7350 Sayılı Kanunun birinci maddesinin geçici 30. Maddesini Anayasa’ya aykırı bularak 20.07.2022 tarih ve 2022/92 sayılı Kararı ile iptal etmiştir. İptal Kararı 2.08.2022 tarih ve 31911 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı’nda çok önemli hususlara açıklık getirilmiştir. Karar’ın son bölümü aşağıda verilmiştir. Yürütmenin Durdurulması Talebi reddedilmiştir. Kanunun ilgili maddesi oybirliği ile İptal edilmiştir. İptal Kararının son kısmı aşağıda verilmiştir:

41. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

42. 4046 sayılı Kanun'un geçici 30. maddesinin birinci fıkrasının iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan maddenin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptalleri gerekir.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

43. Davaya dilekçesinde özetle, dava konusu kuralın uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

6/1/2022 tarihli ve 7350 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'a eklenen geçici 30. maddeye yönelik yürürlüğün durdurulması talebinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE 20/7/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

6/1/2022 tarihli ve 7350 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'a eklenen geçici 30. maddenin;

A. Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

B. İkinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALLERİNE,

20/7/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda sonuç kısmı verilen İptal Kararı'ndan sonra konu kapanmış gibi gözükürken yılın bitimine doğru yeni bir torba kanunda aynı husus yer almıştır. 22.12.2022 tarih ve 7429 sayılı Kanun'un Limanlarla ilgili kısmı aynen aşağıda verilmiştir:

**ELEKTRİK PİYASASI KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA VE 375 SAYILI
KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN**

Kanun No. 7429

Kabul Tarihi: 22/12/2022

MADDE 1- 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 31- Bu maddenin yayımı tarihinden önce ve bu Kanun hükümleri çerçevesinde, Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne ait bazı limanların işletme hakkı verilmesi/devri yöntemiyle özelleştirilmeleri neticesinde imzalanan kırk dokuz yıldan az süreli sözleşme süreleri, bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren en geç on beş gün içerisinde bu maddenin dördüncü fıkrasının (a) bendinde belirtilen mali bilgileri gösteren yeminli mali müşavirlerce tasdik edilmiş belgelerle birlikte başvuruda bulunulması ve bu maddede öngörülen diğer şartların yerine getirilmesi koşuluyla, hakkın başlangıç tarihinden itibaren ve bir defaya mahsus olmak üzere kırk dokuz yıla kadar uzatılır.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından, başvuru ekindeki belgeler esas alınarak bu maddenin dördüncü fıkrası uyarınca on beş gün içerisinde yapılacak değerlendirmeyi müteakiben başvuruda bulunan işletmeci şirketlere, ek sözleşme imzalanmak üzere, üç ayı geçmeyecek şekilde süre verilir. Ek sözleşme imzalanabilmesi için işletmeci şirketlerin işletme hakkını doğuran sözleşmeden kaynaklanan tüm mali yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirmiş olmaları ve işletme hakkını doğuran sözleşmeden kaynaklı olarak açılmış davalardan feragat etmeleri şarttır.

İşletme hakkı verilmesi/devri sözleşmesinin süresinin kırk dokuz yıla uzatılmasına ilişkin ek sözleşme, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından ikinci fıkra uyarınca işletmecî şirketlerin sözleşmeye davet edilmesinden itibaren en geç üç ay içinde imzalanması şartıyla yürürlüğe girer. Ek sözleşmede süre uzatımı, ek sözleşme bedeli ve ödeme koşulları ile ilgili hususlar dışında özelleştirme sözleşmesini değiştirecek herhangi bir hükme yer verilemez. Özelleştirme sözleşmesinde yer alan özelleştirme bedeli ve diğer ödemelere ilişkin hükümler uygulanmaya devam olunur. Ek sözleşme ile ilgili olarak Danıştaydan görüş alınmaz. Ek sözleşme ile uzatılan süre yatırım süresine eklenmez.

Ek sözleşme bedeli

a) İşletmecî şirketlerin, 1 Aralık 2021 - 30 Kasım 2022 dönemine ilişkin olarak, 26/12/1992 tarihli ve 21447 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No: I ile belirlenen tekdüzen hesap planına göre düzenlenmiş gelir tablolarında yer alan net satışlar, iştiraklerden ve bağıli ortaklıklardan elde edilen temettü gelirleri hariç olmak üzere diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar ile olağan dışı gelir ve kârların toplamının yüzde on beşinin uzatılan yıl sayısı ile çarpılması,

b) İşletme hakkı devri/verilmesi sözleşmelerinde belirlenen işletme hakkı bedellerinin (ABD doları cinsinden işletme hakkı bedelleri sözleşme imza tarihlerindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden Türk lirasına çevrilir), sözleşmelerin imzalandığı tarihteki Tüketici Fiyat Endeksi ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla en son açıklanan Tüketici Fiyat Endeksi arasındaki değişim oranı üzerinden güncellenmesi, güncel değer işletme hakkı devri/verilmesi sözleşmelerinde belirlenen işletme hakkı süresine bölünmesi ve bu şekilde bulunan yıllık işletme hakkı bedelinin uzatılan yıl sayısı ile çarpılması suretiyle hesaplanan bedellerden yüksek olanı esas alınarak tespit edilir.

Ayrıca işletmeci şirketler özelleştirme sözleşmelerinde yer alan yatırım şartına ilave olarak ek sözleşme bedelinin yüzde onu oranında limancılık faaliyetleri ile ilgili yatırım yapmak ve bu yatırımları ek sözleşmelerin imza tarihinden itibaren beş yıl içinde gerçekleştirmek zorundadır. Süre sonunda işletmeci şirketlerin yatırımın gerçekleştirildiğine dair rapor ve bu durumu tevsik eden bilgi ve belgeleri ilgisine göre Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi veya Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne kontrol edilmek üzere sunmaları şarttır. İlgili kuruluşça yapılan denetimde bahse konu yatırım zorunluluğunun yerine getirilmemiş olduğunun tespit edilmesi halinde ek sözleşme feshedilmiş sayılır. Bu durumda işletmeci şirkete ek sözleşme gereği ödenen bedeller de dâhil herhangi bir bedel iadesi yapılmaz.

İşletmeci şirketler, ek sözleşme bedeline ilave olarak uzatılan işletme hakkı süresi içinde her yıl, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No ile belirlenen tek düzen hesap planına göre düzenlenmiş gelir tablolarında yer alan net satışlar, iştiraklerden ve bağlı ortaklıklardan elde edilen temettü gelirleri hariç olmak üzere diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar ile olağan dışı gelir ve kârların toplamının yüzde beşini hasılat payı olarak Özelleştirme İdaresi Başkanlığına öder.

Bu maddenin dördüncü fıkrasına göre tespit edilecek ek sözleşme bedelinin vadeli olarak ödenmesinin talep edilmesi halinde bedelin asgari yüzde yirmi beşi ek sözleşme imza tarihinde peşin, vadeye bırakılan tutarı azami on iki ayda bir ödeme yapmak kaydıyla en çok otuz altı ayda ve eşit taksitlerle, vadeye bırakılan tutar üzerinden ödeme tarihleri itibarıyla hesaplanacak vade farklarıyla birlikte ödenir. Ek sözleşme bedelinin vadeye bağlanan tutarına taksit ödeme tarihleri itibarıyla en son açıklanan Tüketici Fiyat Endeksi yıllık değişim oranı ile Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi yıllık değişim oranının ortalaması alınarak bulunan vade farkı uygulanır. Taksitlerden birinin vadesinde ödenmemesi halinde ek sözleşme feshedilmiş sayılır. Bu durumda

işletmeci şirkete ek s3zleşme gereği 3denen bedeller de dâhil herhangi bir bedel iadesi yapılmaz.”

Olayı 3zetledikten kısaca olayın yorumu ve bundan sonra nasıl hareket edileceği hususunda g3r3ř belirtmekte ilgililer acısından yarar vardır:

- Son yıllarda bir kanun ile birden çok bazen 55-60 kanunda değişiklik yapmak yani torba kanun çıkarmak alışkanlık haline gelmiştir. Bu durum TBMM'nin bir konu 3zerine yoğunlaşarak sağlıklı bir kanun çıkarmasını engellemekte ve Anayasa'ya ve diğer y3r3rl3kteki kanunlarla çelişen bir kanun çıkmasına sebep olmaktadır. İstisnai bazı uygulamalar mutad hale gelmiştir. Bu şekilde kanun yapmayı benimsemek m3mk3n değildir.
- Dikkatler başka bir kanun 3zerine odaklanmışken araya bir 3nerge ile çok farklı bir kanunda değişiklik yapmak ciddi tartişmalara sebep olmaktadır.
- **Ortada geçerli bir ihtiyaç yok iken Limanların, ihale ile verilmiş işletme hakkı devir s3relerinin, yeni bir ihale yapmadan daha 3nce verilen s3relerin 20 seneye yakın uzatılması, doğal olarak bazı ř3pheleri beraberinde getirmiştir.**
- Başta Anayasa ve bazı kanunlara aykırı olduğu belli olduğu halde b3yle bir kanunun çıkarılmasının sebebini anlamak m3mk3n değildir.
- Anayasa Mahkemesine m3racaat ve Y3ce Mahkemenin iptal kararı çok yerinde olmuştur. Eğer Anayasa Mahkemesi iptal etmeseydi işletme hakkı devri verilen birçok başka ihalelerin de s3releri uzatılabilirdi. Emsal teşkil ederdi. Buna engel olunmuştur. Ancak 22.12.2022 tarih ve 7429 Sayılı Kanunla

emsal teşkil etme tehlikesi tekrar ortaya çıkmıştır.

- Anayasa Mahkemesi'nin oybirliği ile iptal ettiği bir kanunu, hiçbir gerekçe göstermeden tekrar çıkarmak uygulamada görülmüş bir durum değildir. Mevcut şartların tahmin edilemeyecek boyutlarda değişmiş olması gerekirdi.
- 22.12.2022 tarih ve 7429 Sayılı Kanun'un yukarıdaki birinci maddesi incelendiğinde bazı dikkat çekici noktaları tahmin etmek mümkün; **Uzun yıllar Devlette çalışmış, hasbelkader bu konularda emek vermiş birisi olarak, bu kadar teknik detay verilen bir kanuna pek rastlanıldığı söylenemez. Sözleşmeyi imzalayacak Özelleştirme İdaresi Başkanlığı elemanlarının, ileride kendilerini suçlu duruma düşürmeyecek bir sözleşme taslağını kanun olarak çıkarma hususunda ısrarcı oldukları anlaşılmaktadır. Çıkarılan bu Kanun sözleşme taslağı olarak kullanılıp sadece belirli boşluklar doldurulacaktır. Kısaca amirlerin yazılı talimatı yerine kanuna uyulacaktır. Yani imza atacak olanlar da işin suç olduğunu düşünmektedirler. Kanunun üzerinde Anayasa olduğu unutulmamalıdır.**
- **Bilindiği kadarıyla ilk özelleştirilen ve işletme hakkı devri 30 yıllığına verilen liman 1997 yılına aittir. Yani işletme hakkı devir süresi dolmuş liman yoktur.** Mevcut mevzuata göre limanın işletme hakkı devri yeniden ihale edilir. Bu süre içinde özelleştirilen adı geçen çok önemli limanların ekonomiye zarar vermemesi için İşletme izinleri geçici 6 ay uzatılabilir. Bir limanın, yasal işletme hakkı devri olmayan bir kuruma işletme izni verilemez, Liman Başkanlıklarınca gemi girişleri ve çıkışları yaptırılamaz. Aksi hareket eden veya edenler sorumlu olurlar. Hatta geçmişte şartları sağlamayan bazı limanların münakaşalı rıhtımlarında (Bir limanda birden fazla rıhtım olabilir) dahi

elleçleme faaliyetine izin verilmemiştir.

- Anayasa Mahkemesi Kararı Resmi Gazete’de yayınlandığı anda gerçek ve tüzel kişiler tebliğ edilmiş sayıldığı için bu konuda işin doğrudan muhatabı Özelleştirme İdaresi ile limanlardaki elleçleme faaliyetlerini denetleyen ve gerekli her türlü izinleri veren Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığıdır. Bu kurumlar konuyu yasal zeminde yürütmeye devam etmek zorundadır.
- Özelleştirme İdaresi, yapacakları ek sözleşme ile limanların işletilme hakkı devir sürelerini sözleşmenin ilk imzalandığı tarihten itibaren 49 yıla uzatırlarsa ve bu arada **Anayasa Mahkemesi 7429 sayılı Kanun’u iptal ederse Denizcilik İdaresi firmanın sözleşmesinin ilk verildiği tarihe göre sona erdiğinde İşletme İznini iptal eder. Yani Özelleştirme İdaresi 7429 a göre ek sözleşme imzalar ise , Denizcilik İdaresi de iptal edilmiş kanuna göre imzalanan bu sözleşmeyi dikkate almaz ve önceki duruma göre İşletme İznini iptal eder. Limanın faaliyetlerini durdurur.**
- Değişik ortamlarda ve bilhassa TV lerde bazı konuşmacılar **süre uzamaz ise yatırım yapılamaz görüşünde ısrarcılar. Böyle bir yatırım ihtiyacı durumu var ise ya ilk sözleşmede bazı hatalar yapıldı veya işletici firmalar taahhütlerini yerine getirmediler. Bu durumun incelenmesi gerekir.** Çünkü daha önce verilen süreler 30 yıllıktır. Bu süre uzun bir süredir.
- Anayasa Mahkemesinin oy birliği ile iptal ettiği 7350 sayılı ve sonradan çıkarılan 7429 sayılı **Kanunun limanlarla ilgili maddesinin hangi ihtiyaçtan doğduğu ve talebin nereden geldiği sağlıklı bir şekilde ortaya konmamıştır.**

- Söz konusu limanların bazıları Cumhuriyet dönemimizin ilk ve demiryolu bağlantısı olduğu önemli limanlardır.
- Anayasa Mahkemesinin oy birliği ile iptal ettiği maddenin yine başka bir kanunun içinde tekrar çıkarılmasını iptal için, gündemine getirildiği takdirde yeniden iptal etmesi kuvvetle muhtemeldir. **Onun için 7429 sayılı Kanunun limanlarla ilgili maddesinin iptali yürütmenin durdurulması talebi ile süratle Anayasa Mahkemesine götürülmelidir.**
- **Yeni iptale kadar geçecek ara boşlukta ek sözleşmelerle süre uzatımı verilebilir. Bunun önüne geçebilmek için de konuyu Anayasa Mahkemesine götürecek kurum veya kişiler; Anayasa Mahkemesinin kararının verilmesine kadar, ek sözleşme imzalanmaması aksi takdirde sorumlu tutulacaklarını Özelleştirme İdaresine resmen bildirmelidir.**
- **Yasalara uygun en uygun yol;**

1- Firmalar, ilk sözleşmeye göre faaliyetlerini verilen süre bitimine kadar devam ettirirler. Bu arada sözleşme gereği taahhütlerini eksiksiz yerine getirirler. Süre dolduktan sonra yeniden belirlenecek şartlar dahilinde ihale yapılır.

2- Mevcut durumda limanı sözleşmeye göre işletemeyecek firma ile cezai şartlar dikkate alınarak karşılıklı fesih yoluna gidilir. Tekrar yeniden belirlenecek şartlar ile ihale edilir.

İŞLETME DEVİR HAKKI SÜRESİ UZATILACAK LİMANLAR			
Limani adı	Özelleştirme yılı	Sözleşme bitiş tarihi	İşletmeci
Antalya limanı	1998	2028	Q Terminals (Katar)

Alanya Limanı	2000	2030	Alıdaş Liman İşt. AŖ
Hopa Limanı	1997	2027	Park Denizcilik (CİNER)
Galataport	2013	2043	DođuŖ-Bilgili
KuŖadası Limanı	2003	2033	Global Ports
ÇeŖme Limanı	2003	2033	Ulusoy
Mersin Limanı	2007	2043	PSA (Singapur)-Akfen
İskenderun Limanı	2012	2048	Limak
Sinop Limanı	1997	2036	Çakıroğlu AŖ
Ordu Limanı	1997	2036	Çakıroğlu AŖ
Tekirdağ Limanı	1997 2010 Akkök	2027 bıraktı	Akport AŖ Ceynak
Rize Limanı	1997	2027	Riport AŖ
Marmaris Limanı	2000	2030	Marmaris Liman İşl. AŖ
Dikili Limanı	2003	2033	Dikili Liman İşl. AŖ
Derince Limanı Safiport	2015	2054	Safi Katı Yakıt Sanayi Tic.
Trabzon Limanı	2003	2033	Albayrak Grubu
TaŖucu Limanı	2021	2061	Cey-Nak Grup
Samsun Limanı	2010	2046	Ceyport